HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [קדושין נז.], ב) [לעיל קטו: וש"נ], ג) [לעיל מב. וש"נ], ד) כריתות כה. ע"ש קדושין נז., ה) [לעיל קטו. יומא סז: קדושין נז:], ו) [הרש"ל מוחק תיבות בצפורי וכתב שצ"ל שהחליפו בעבודה זרה דכתיב וכו' וכ"כ רש"א וכ"נ מתוס' ד"ה לצפרים], ז) [קדושין נח. ע"ז נד: תמורה ל:], ח) [לעיל קלח:], ט) [צ"ל ולקיש וכ"א בילקוט], י) [לפי' הרש"ל צ"ל הטהורים הס"ד ואח"כ מה"ד אי טרפה והא כו'], כ) [אמור פרק ד], ל) [ויקרא יד], מ) [דיבור זה וגם דיבור שאחר זה המתחיל קורא זכר לית להו שייכות להכא בסוגיא ועל כרחך דשייכא לעיל במשנה קלח: ועי' בפרש"י דלעיל וקצת צריך תיקון], נ) [צ"ל דלהריגה], ס) [נדל"ל דרבא],

תורה אור השלם

1. עָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵהּ תְּחֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפוֹהִי יְדוּרָן צִפֲּרֵי שְׁמַיָּא וּמִנֵּהּ יִתְּזִין כָּל בִּשְׂרָא: דניאל ד ט

2. כָּל צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ: דברים יד יא

3. וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה: דברים יד יב

4. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב: ויקרא יד ד

5. וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא: דברים ז כו

6. וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יג ו

7. שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים: דברים כב ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכלל דאיכא דלאו שחיות: (ב) שם ת"ש מסיפא טהורות לאו מכלל דאיכא: (ג) שם רב פפא אמר לצפרים שהחליפן בעבודה זרה כצ"ל ותיבת בצפורי נמחק:

---

[1]ובענפוהי ידורן צפרי שמיא איקרו צפרי סתמא לא איקרו ת"ש [2]כל צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה לא מכלל דאיכא אסורה מאי היא אי טרפה בהדיא כתיב ואי בשחוטה דמצורע מסיפא דקרא נפקא [3]וזה אשר לא תאכלו מהם (א)לרבות שחוטת מצורע לעולם בשחוטה דמצורע א] ולעבור עליו בעשה ובלא תעשה ולוקמה בטרפה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה (ב)דבר הלמד מענינו ובענינא דשחוטה כתיב ת"ש [4]שתי צפרים חיות מאי חיות לאו שחיות בפיך מכלל דאיכא (א) לאו שחיות בפיך לא מאי חיות שחיין ראשי אברים שלהן ת"ש מסיפא טהורות (ב) מכלל דאיכא טמאות לא מכלל דאיכא טרפות טרפות מחיות נפקא הניחא למאן דאמר (ג)טרפה חיה אלא למ"ד טרפה אינה חיה מאי איכא למימר ועוד בין למ"ד טרפה חיה בין למ"ד אינה חיה מדתנא דבי ר' ישמעאל נפקא (ד)דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר אלא אמר רב נחמן בר יצחק למעוטי צפורי עיר הנדחת למאי אי לשילוח (ה)לא אמרה תורה שלח לתקלה ב] אלא לשחיטה רבא אמר למעוטי שלא לזווג לה אחרת קודם שלוחיה למאי אי לשחיטה הא בעיא שילוח אלא לשילוח רב פפא אמר לצפורים (ג) שהחליפו א] (ו)(בצפורי) עבודה זרה דכתיב [5]והיית חרם כמוהו (ז)כל מה שאתה מהייה הימנו כמוהו למאי אי לשילוח לא אמרה תורה שלח לתקלה אלא לשחיטה רבינא אמר הכא במאי עסקינן בעוף שהרג את הנפש היכי דמי (ח)אי דגמר דינא בר קטלא הוא אלא קודם גמר דינא ולמאי אי לשילוח בעי לאתויי לבי דינא וקיומי [6]ובערת הרע מקרבך אלא לשחיטה: עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור: בשלמא עוף טמא רובץ על ביצי טהור בעינן צפור וליכא אלא עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא הא צפור הוא כדאמר רב כהנא [7]תקח לך ולא לכלביך הכא נמי תקח לך ולא לכלביך והיכא איתמר דרב כהנא אהא דתניא (א)אם טרפה חייב בשילוח (ב)אפרוחים טרפות פטור משילוח מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלביך (ט)ולהקיש אם טרפה לאפרוחים מה אפרוחים טרפות פטור משילוח אף אם טרפה נמי פטור מלשלח

אם

ובענפוהי ידורן צפרי שמיא. והכא לא כתיב כנף וע"כ עופות טמאין נמי מתקבלין באילנות ומשתמעי כולהו מצפור: **מדקאמר צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה.** דאי אין טמאים בכלל צפור לכתוב קרא כל צפור תאכלו: ומשני האי טהור לאו למעוטי טמאה אתא אלא למעוטי אסורה ומן הטהורים(י) היא וטרפה: **והא בהדיא כתיב.** (ויקרא כב) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה ובעוף טהור מיתוקם קרא בת"כ(כ) שיהא מטמא בבית הבליעה: **אי שחוטה דמצורע.** ושחט את הצפור האחת(ל) וקי"ל בע"ז (דף עד.) ובקדושין (דף נז.) דאסורין בהנאה: **וזה אשר לא תאכלו מהם.** יתירא הוא מהם מן הטהורין דהא אטהורין דלעיל מיניה קאי: **לרבות שחוטה דמצורע.** אבל המשולחת מותרת דלא אמרה תורה שלחנה כדי שיכשלו בה אחריני שיהו לדין ואוכלין אותה בני אדם אלא ודאי מותר: **עשה.** טהורה תאכלו ולא האסורה כגון שחוטה דמצורע ולאו הבא מכלל עשה עשה: **ואימא לרבות טרפה.** כלומר אמאי ניחא לך לאוקומי עשה בשחוטה דמצורע טפי מטרפה: **דבר הלמד מענינו.** זה אחד מי"ג מדות מקרא שכתוב סתם ואין אנו יודעין במה מדבר הוי לומדו מענינו: **והא בענינא דשחוטה כתיב.** טהורה תאכלו והא ודאי לא אכיל לה אלא שחוטה ועלה כתיב וזה אשר לא תאכלו מן השחוטה: **שתי צפרים חיות מאי חיות לאו חיות לפיך.** ראויות לפיך טהורות ומדכתיב צפרים חיות מכלל דאיכא דשמייהו צפרים ולא חיות נינהו דהוו טמאות: **שחיין ראשי אברים שלהן.** למעוטי מחוסרות אבר: **לאו מכלל דאיכא טמאות.** בלשון קושיא: ומשני לא מכלל דאיכא אסורות טרפות ומעטינהו דלא ליתכשרו לטהרת מצורע אע"ג דלאו קרבן נינהו אלא מחוץ למחנה שוחטה אל כלי חרס: **מחיות נפקא.** ולא טרפה דאינה חיה: **הניחא.** הא דמצרכת קרא אחרינא למאן דאמר טרפה חיה: **ועוד.** טרפה מדתנא דבי רבי ישמעאל מבנין אב נפקא: **מכשיר בפנים.** אשם מצורע וחטאות מחוסרי כפרה דזבין ויולדות שאינן באין אלא להכשירן בקדשים: **מכפר בפנים.** כל חטאות ואשמות: **מכשיר בחוץ.** צפרי מצורע שהן לטהר: **מכפר בחוץ.** שעיר המשתלח: **עשה בו מכשיר כמכפר.** בכל מיני כשרות וטהרה שהרי גם המכשירין קרבים האמורין שלהן: **אף בחוץ עשה מכשיר.** צפרים כמכפר שעיר המשתלח לאסור במום דבעי ראוי לשם שבאיזה שיפול הגורל לשם יהיה ראוי למזבח: **אמר רב נחמן.** טהורות למעוטי צפורים של עיר הנדחת: **ולמאי.** להי מינייהו איצטריך קרא להך דהא מלתא פשיטא דשל עיר הנדחת לאו בר שילוח הוא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דממון עיר הנדחת אסור ואם ישלחנה יהיו בני אדם לדין אותה לאחר זמן: **אלא בשחוטה.** אפילו ההיא דשחוטה היא ולא אכלי לה ויכול לשורפה אחר שחיטה לא תיתי מעיר הנדחת: **רבא אמר.** להכי אתי טהורות שלא יזווג לה אחרת שאם בא לידו מצורע אחר לאחר שיטהר את זה לא יאמר הכהן הבא אחרת וזווגה לחיה של מצורע ראשון דהכי משמע טהורות מכלל דאיכא אסורות ומאי ניהו הנשארת דמצורע: **ולמאי.** בעית לה דמצורע: **אי לשחיטה הא בעיא שילות.** משום מצורע קמא ופשיטא דאסור: **אלא לשילות.** ותיפוק ליה לשילוח דתרוייהו: **רב פפא אמר.** טהורות למעוטי צפרים שהחליפן ולקחן מן העובד כוכבים בדמי עבודה זרה שמכר לו: **ולמאי.** קבעי לה דמבעי קרא למיסרה: **אי לשילות.** פשיטא דאינו ראוי לשלוח ולא לשחיטה דהא דינו בסקילה: **אלא לשחיטה.** דאי משום ובערת הרע הרי מבוער מן העולם הוא: (מ) **רבי אליעזר מחייב לשלח.** אע"פ שאין הביצים שלו הואיל ומנהגו בכך ששוכן על ביצים אחרים ועוף טהור הוא ולא זהו שקורין קוקו"א: **קורא זכר.** אבל נקבה אפילו רבנן מודו כדמפרש בגמרא [ע"ב] טעמא דרבי אליעזר: **אם טרפה.** אמן של אפרוחים טרפה חייב לשלח אבל אפרוחים טרפות אינו חייב לשלח את האם:

א"כ

טרפות מחיות נפקא. תימה הא דרשינן מיניה שחיין ראשי אברים וליכא למימר דה"ק דטרפה ידעינן מכלל שכן למחוסר אבר דאמעיט מחיות דאכתי אימא דקרא למעוטי טרפה אתא ולא למחוסר אבר וע"ק דקאמר הניחא למ"ד טרפה חיה דמשמע לדידיה לא ממעטינן טרפה מחיות ובפ"ק דע"ז (דף ה:) אמרינן מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח שנאמר מכל החי אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה ופריך והא מבעי ליה למעוטי טרפה טרפה מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טרפה אינה יולדת אלא למאן דאמר טרפה יולדת כו' אלמא ממעט טרפה מקרא דמכל החי אפילו למ"ד טרפה חיה דלמ"ד דיולדת כ"ש דחיה דאפילו למ"ד דחיה מצי סבר דאינה יולדת כדמשמע באלו טרפות (לעיל דף נז:) ומשמע נמי התם דליכא לאוקומי קרא אתרוייהו וי"ל דהתם דלקיום העולם אין סברא למעט מחוסר אבר אלא טרפה דאע"ג דחיה אינה חיה זמן מרובה אבל הכא איכא לאוקומי אתרוייהו ולמ"ד טרפה חיה לא מסתבר למעט מיניה טרפה כיון דאיכא לאוקומי אמחוסר אבר או שמא יש לחלק בין חי לחיות: **למעוטי** צפרי עיר הנדחת. תימה הא נמי נפקא מדתנא דבי רבי ישמעאל דכיון שאסורים בהנאה לא קרינן ביה ממשקה ישראל ואפשר דלא ממעטינן ממשקה ישראל אלא דומיא דערלה וכלאי הכרם שלא היה להם שעת הכושר כדאמר פ"ק דמנחות (דף ו.) והילכך אפילו לכפרה מותרות דאי משום הנאה מצות לאו ליהנות ניתנו ג] וצ"ע בבהמת עיר הנדחת אם עבר והקדישה והקריבה אם הוא קרבן כשר כיון (נ) דלשרפה קיימא: **שלא** יזווג לה אחר. צ"ע היאך משמע זה מטהורות וא"ת וחיות צ"ל וי"ל דרבה (ס) ורב נחמן בר יצחק לא פליגי אהדדי ותרי מיעוטי חד לדמר וחד למר: **לצפרים** שהחליפן בעבודה זרה. כאן נמי צ"ל דלכפרה כשרות דאל"כ תיפוק ליה מדתני דבי רבי ישמעאל ומשום הכי נקט שהחליפם בעבודה זרה אבל צפרים הנעבדים פשיטא דאסורין דאין ראויין לכפרה:

הכי

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פי"ג מהל' שחיטה הל' יא טוש"ע י"ד סי' רצב סעיף א:

טז ב מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ז:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בגמ' למצורע ולעבור עליו בעשה. נ"ב מיי' פי"א מהלכות טומאת צרעת הל' ז': ב] שם אלא לשחיטה וכו' אלא לשילוח וכו' לציפורים שהחליפו וכו' הכא במאי עסקינן בעוף שהרג וכו'. על כל זה עיין מיי' פי"א שם הל' ז' ח' וע"ש במ"ל הל' א': ג] תוס' ד"ה למעוטי וכו' וצ"ע וכו'. נ"ב עי' שער המלך פ"ד מהל' גירושין סוף הל' ג:

לעזי רש"י

קוקו"א [קוק"ו]. קוקייה.

מוסף רש"י

לרבות שחוטת מצורע. אסר רבויא הוא (קדושין נז.). **דבר הלמד מענינו.** דבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי לומדו מן הענין, פרשה שנכתב בה במה הענין מיירי (לעיל קטו:) אם אי אתה יודע במה הכתוב מדבר, לא ולמד מפרשה שכתוב בה ולפי הפרשה הוא נכתב אצלה (סנהדרין פו.). **למ"ד טרפה חיה.** לעיל (מז:) אמרו לו והלא הרבה מתקיימות שתים ושלש שנים (לעיל מב.). **טרפה אינה חיה.** אין סופה לחיות (שם). **מכשיר ומכפר בפנים.** מכשיר בפנים אשם מצורע (קדושין נז. כריתות כה.) **מכפר בפנים** כל הקרבנות (קדושין שם) חטאות ואשמות (כריתות שם). **מכשיר ומכפר בחוץ.** מכשיר בחוץ, צפורי מצורע (כריתות שם) מכשירי בחוץ הן שהרי חוץ לעיר נעשית מצותה ולהכשיר את המצורע לבא במחנה (קדושין שם) ומכפר בחוץ, עגלה ערופה (שם) שעיר המשתלח ועגלה ערופה (כריתות שם). **בפנים עשה בו מכשיר כמכפר.** לא חלק בין אשם מצורע לשאר אשמות (שם ושם). **אף כו' בחוץ עשה בו מכשיר.** צפרי מצורע דאסורין בהנייה מחיים, **כמכפר.** כשעיר המשתלח ועגלה ערופה (כריתות שם). **ובערת הרע מקרבך.** מצוה על כל הפוגע בחייבי מיתה להביאן לב"ד כדי לבער רשעים מישראל (לעיל קלט.).

שיטה מקובצת

א] רב פפא אמר לצפרים שהחליפן בעבודת כוכבים דכתיב והיה כצ"ל: